

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 109

Tallinn, Toompea ja videosild

Teisipäev, 11. veebruar 2025

Algus 14.00, lõpp 15.45

Juhataja: Jaak Aab (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mihkel Lees, Mart Maastik, Reili Rand, Andres Sutt, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Kaido Rosin (nõunik-sekretariaadijuhataja), Piia Schults (nõunik), Mari Tänav (nõunik), Maria Haas (konsultant)

Puudusid: Rene Kokk, Tõnis Mölder ja Tarmo Tamm

Kutsutud: pöördumise algatajate esindaja Stevin Leer ning Kliimaministeeriumi teede- ja raudteeosakonna teede valdkonnajuht Julia Bergštein (1. päevakorrapunkt); Justiits- ja Digiministeeriumi digitaristu- ja küberturvalisuse osakonna riigiside tehnoloogia nõunik Erik Janson ja sideturgude talituse juhataja Tõnu Nirk, Konkurentsiameti konkurentsitenistuse andme- ja majandusanalüüsi valdkonna analüütik Enn Robert Kinnas, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti peadirektor Kristi Talving, sideosakonna juhataja Oliver Gailan ja sideturu ekspert Peeter Lutsoja, Telia Eesti AS peadirektori kohusetäitja Andre Visse ja erakliendi üksuse juht Kristjan Viilmann, Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna pressinõunik Maris Meiessaar (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivse pöördumise „Võru-Valga Maanteele uus tasane teekate“ arutelu
2. Sideteenuste hinnakujundusest
3. Info ja muud küsimused

1. Kollektiivse pöördumise „Võru-Valga Maanteele uus tasane teekate“ arutelu

Pöördumise algatajate esindaja **Stevin Leer** andis ülevaate kollektiivse pöördumise sisust (lisa 1).

Kliimaministeeriumi (KLIM) teede- ja raudteeosakonna teede valdkonnajuht **Julia Bergštein** selgitas maanteetaristu seisukorda ja selle säilitamise rahavajadust (lisa 2). Kollektiivses pöördumises toodud teelõigul on hetkel mõõdetud kõige halvem olukord kilomeetritel 8-20. Möödunud aastal tehti seal pindamine ning järgmisel aastal on tõenäoliselt tee tasasuse näitaja praegusest parem. Tee kandevõimega ei ole probleeme. Arvestades teehoiu rahastamisvahendeid, saab hetkel rekonstrueerida kandevõime probleemiga teid.

Jaak Aab palus KLIMi esindajal Transpordiametist uurida Eesti Taristuehituse Liidu väidet, et teede tasasuse hiljutise mõõtmise tulemused näitavad, et viimaste aastate jooksul on seis oluliselt kehvemaks muutunud. Lisaks palus **Aab** selgitada, millest tulenevalt suureneb korraks 2027. aastal teedevõrgu säilitamise rahastus.

Julia Bergštein sõnas, et ta täpsustab selle üle. **Bergštein** lisas, et teehoidu kavandatakse tähtsuse järjekorras. Kõige olulisem on teede korrashoid ehk aastaringne hooldus. Järgnevalt on teede säilitusmeetmed. Ta selgitas teehoiu rahastamise erinevaid meetmeid. 2027. aastaks on hetkel planeeritud suuremas mahus vahendeid teede rekonstrueerimise jaoks. Kollektiivses pöördumises toodud teelõigu puhul ei näe hetkel KLIM, et kehtiva riigi eelarvestrateegia alusel saaks kavandada teelõigu rekonstrueerimist.

Andres Sutt küsis, milline on kollektiivses pöördumises toodud teelõigu kvaliteet võrdluses sama piirkonna teiste teedega.

Stevin Leer vastas, et seal piirkonnas on see konkreetne tee kõige kehvas seisus. Ümberringi on teed korralikud.

Julia Bergštein vastas, et üle Eesti on riigiteedest sarnaseid teelõike 180 km ulatuses ning kehvas seisus 1300 km ulatuses. **Bergštein** lubas komisjonile edastada info, milline on teede seis selles konkreetses piirkonnas.

Jaak Aab sõnas, et Vabariigi Valitsus kehtestab iga-aastaselt teehoiukava, mistõttu on tema ettepanek edastada kollektiivses pöördumises toodud ettepanek valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks.

Mart Maastik märkis, et Eestis on praegu tee-ehitus alarahastatud. Siinkohal on vaja otse pöörduda valitsuse poole. Opositsioonierakonnad ei saa peale probleemidele tähelepanu juhtimise ise palju teha. Ta sõnas, et mootorsõidukimaksust laekuvad vahendid tuleks suunata teede rahastusse.

Otsustati:

1.1. Edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks, kujundatud seisukohast teavitatakse ka komisjoni (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mihkel Lees, Mart Maastik, Reili Rand, Andres Sutt).

2. Sideteenuste hinnakujundusest

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) peadirektor **Kristi Talving** ja sidesakonna juhataja **Oliver Gailan** andsid ülevaate Eesti sideturust, TTJA pädevustest sideturgude reguleerimisel hulgitasandil, võrgule juurdepääsutasudest ja interneti jaehindadest ning Telia Eesti AS (Telia) hiljutise internetipaketi kampaaniast (lisa 3).

Telia peadirektori kohusetäitja **Andre Visse** andis ülevaate internetiteenusest Eestis Telia vaatest ning Telia hiljutise internetipaketi kampaaniast (lisa 4). **Visse** tõi internetipaketi kampaania puhul välja, et Telia saab aru TTJA õiguslikust hinnangust, aga samas on tegemist sidesektori tavapraktikaga. Lepingu ühepoolse muutmise alused ja üldtingimuste punkt on sidesektoris laialdaselt kasutuses ja tarbijale paremate võimaluste loomiseks on ühepoolsed muudatused olnud sidesektoris lubatud. Kui seda punkti hakatakse üldtingimustes muutma,

siis see ahendab ettevõtte kliendibaasi võimekust innovatsiooniga kaasas käia ja pärsib Eesti digiühiskonna arengut.

Konkurentsiameti konkurentsitenistuse andme- ja majandusanalüüsi valdkonna analüütik **Enn Robert Kinnas** sõnas, et TTJA on Konkurentsiametiga sel teemal varem koostööd teinud. Konkurentsiamet näeb enda rolli selles, et tulenevalt suuremast avalikust huvist hakkab Konkurentsiamet rohkem tähelepanu pöörama sidesektori konkurentsiolekorradele. 2026. aastal peaks valmima analüüs sideteenuste turu toimimisest. Analüüsi eesmärk on, et turul oleks tagatud õiglane konkurents, turu jätkusuutlikkus, innovatsioonivõimalused ja õiglased hinnad teenusetarbijatele.

Jaak Aab küsis, mis ajast kehtivad Teliale uued kohustused sidetaristule juurdepääsu osas.

Oliver Gailan vastas, et sidekanalisatsiooniturg on reguleeritud alates 2017. aastast. Varem on ilma regulatsioonita olnud see aktiivselt teiste poolt kasutuses. Uued kohustused puudutavad seda, et lisaks kanalisatsioonile peab Telia lubama juurdepääsu ka sidepostidele.

Kristi Talving lisas, et uued kohustused kehtivad 6. veebruarist 2025. a. TTJA tegi need enda otsusena, milleks on ametil vastav pädevus olemas.

Jaak Aab palus selgitada Telia toodud väidet, et Enefiti juurdepääsuvõrgu rendihind on oluliselt kasvanud ning on liiga kõrge, arvestades, et võrku on rajatud ka riigi toetusel.

Oliver Gailan vastas, et TTJA sai hiljuti teada Enefiti hinnatõusust ja plaanib seda teemat analüüsida.

Kristi Talving märkis, et lisaks sellele ühekordsele analüüsimisele arvestatakse Enefiti ka TTJA järgmisesse turuanalüüsi, kuna Enefitile antavate esimeste toetuste periood on peagi lõppemas.

Mario Kadastik sõnas, et tema hinnangul on Telia kampaania olnud ebaeetiline ärivõtte, kus kliendile pakutakse rohkemat, aga mitte tingimata vajalikku teenust, kallima hinnaga, mis ka ühepoolset fikseeritakse, kui klient ise sellest ei loobu. Siin ei ole küsimus ainult õigusruumis, vaid ka eetilises. **Kadastik** palus selgitada, millest tuleneb Telia jae- ja ärikliendi internetipakettide oluline hinnavahe.

Andre Visse vastas, et Telia on pakkumise tagasi võtnud ning avalikult vabandanud. Viis, kuidas pakkumine klientideni viidi, ei olnud vastuvõetav. Samuti nõustatakse, et antud kontekstis võis Telia minna üle piiri lepingu üldtingimuste konkreetse punkti tõlgendamisega, aga mitte sellega, et see punkt iseenesest oleks kuidagi vale. **Visse** lisas, et äriklienditeenus erineb eraklienditeenusest. Ärikliendil on internetiühenduse taga üldjuhul rohkem kasutajaid kui erakliendil. Lisaks kasutatakse seal näiteks turvafiltreid ja äriklienditeenindust. Kui vaadata laiemalt turge, siis alati on ärikliendihinnad kallimad kui erakliendihinnad, sest teenused vastavad erinevatele parameetritele.

Mario Kadastik märkis, et ettevõtjad on öelnud, et neile pakutakse teenuseid, mida ei soovita ja mille hinnad on kõrged. Soovitakse erakliendiga sarnast internetiühendust. Lisateenused võiksid olla lisahinnaga või teistes pakettides.

Andre Visse sõnas, et väikeettevõttel on võimalik võtta erakliendi pakett. Telia pakub oma teenuseid massturule, mistõttu ei ole otstarbekas segmenteerida kliente väikesteks osadeks.

Kristina Šmigun-Vähi palus selgitada, miks on ainult Telia kohustatud teistele sideettevõtetele lubama juurdepääsu enda rajatud sidetaristule.

Kristi Talving vastas, et teised sideettevõtted võivad oma võrku kasutada anda vabatahtlikel ärilistel alustel ja vaba turu hindadega. Hinna- ja juurdepääsu kohustused on aga seotud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaga, kelleks TTJA on määranud Telia.

Peeter Lutsoja lisas, et määramine tuleneb Euroopa Liidu (EL) regulatsioonist, mille kohaselt määratakse selliseks ettevõtjaks kõige suurema turuosaga olev ettevõtte.

Andres Sutt küsis, kui suureks peetakse riski, et Eestis kaabeldatakse liiga palju, mille asemel tasuks teatud piirkondades kasutada 5G või üle õhu lahendusi.

Andre Visse vastas, et Telia on korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et nii-öelda valgete alade toetusmeetmed võiksid olla universaalsemad ja tehnoloogianeutraalsemad. Endiselt on valgetes alades kohti, kuhu on mõistlikum rajada kaabel. Õhku ei mahu sagedusressurssi lõpmatuseni. Väga tiheda asustusega piirkondades võib üle õhu interneti kvaliteet kõikuda vastavalt tarbimismahtudele. Eestis on piirkondi, kus on tekkinud ülekoormus, kuna kasutusele on võetud maksimaalne sagedusressurss, aga ei suudeta teenindada piirkonna kõiki kliente. Sellises piirkonnas on mõistlik võtta kasutusele kaabelinternet.

Tõnu Nirk lisas, et raadio teel pakutava teenuse kulud on samas suurusjärgus kui kaabli omad. Tulevikus võib see olla isegi kallim, kuna raadiotehnoloogia uueneb dekaadi põhiselt järk-järgult. Raadio teel edastatav signaal on jagatud ressurs, mis töötab hästi, kui see on fikseeritud ühele kliendile. Kui see ei ole enam fikseeritud, siis on internetikiiruse ja -mahu poolest teenust keerulisem pakkuda. **Nirk** lisas, et piirkondadesse, kus elab inimesi vähe ja hajali, ei ole otstarbekas kaablit rajada. Piirkonnad, kus on elamuid kobarais, on tõenäoliselt mõistlik veel rajada kaabel, aga tulevikus ollakse tõenäoliselt üha rohkem kasutamas raadio teel levivaid tehnoloogiaid ja erinevate tehnoloogiate kombinatsioone.

Andres Sutt küsis, mille taga seisab see, et riigipõhimaanteed oleks kaetud hea internetikatvusega.

Erik Janson vastas, et käesoleval nädalal arutavad seda teemat omavahel justiits- ja digiminister ning taristuminister. Side kättesaadavus põhimaanteedel on taristu lahutamatu osa. Riigimaanteed kuuluvad Transpordiameti alla ning hetkel ei ole teehoiu ja teede ehitamise rahastus kuigi suur. Riigil ja erasektoril näiteks Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutuse (ELASA) kaudu tuleks leida siin mõistlik kompromiss – näiteks Transpordiamet oma hangete raames ehitab taristu valmis, mille ostab hiljem näiteks ELASA ära. Niimoodi oleks sidetaristu ehitamishind teedehitusega koos võimalikult mõistlik. Teine pool on sidemastide rajamine. Teema on keeruline ning ministrium on eri osapooltega seda läbi rääkinud. Praegu arutatakse Riigimetsa Majandamise Keskusega, kas ja kuhu oleks riigimaadel võimalik mastide rajada. Kõrgete mastide kaugust maanteedest puudutav ehitusseadustiku nõue ei ole täna enam asjakohane.

Andre Visse märkis, et lisaks maanteedele tuleks vaadata ka raudteetaristut, kus on samuti

keeruline maste rajada. Kui sideettevõtted peavad mastide rajamist arutama eraomanikega nende maadele paigutamiseks, siis seal on keeruline kokkuleppeid saavutada.

Erik Janson nõustus, et raudteetaristul on sama teema ning ministeerium on sellega tegelemas. Oma olemuselt on aga raudtee ja maantee erinevad – näiteks AS Eesti Raudteel on mitmeid sidemaste, mida ei kasuta hetkel ükski sideettevõtte.

Andres Sutt sõnas, et Rail Balticul (RB) peaks see pool olema projekteeritud. **Sutt** küsis, et kui Tallinn-Narva-Tartu liin elektrifitseeritakse, siis kas seal on sidekaabliga arvestatud.

Erik Janson vastas, et sidetaristu on Eesti pinnal oleva raudtee osa. Küsimus on selles, kui kättesaadav on see sideettevõtetele. Raudteekoridorides on torud olemas.

Andre Visse lisas, et RB-l on kaablikanalisisatsioon küll planeeritud taristu osana, aga sidesektori juurdepääs sellele ei ole hetkel selge. Pigem tundub, et eraettevõtteid ei soovita praegu sinna lasta.

Erik Janson sõnas, et RB puhul on tegemist Balti riikide vahelise koostööga ning Eesti on suunamas Lätit ja Leedut, et sidetaristule oleks samadel alustel juurdepääs.

Tõnu Nirk lisas, et ministeeriumil on see teema fookuses, aga see on keeruline, kuna eri osapooled peavad siin omavahel kokku leppima. Mõlemale poole raudteed torud rajatakse. Küsimus on selles, millist ärimudelit hakatakse seal kasutama.

Reili Rand küsis, milline oleks sõnum nii-öelda valgetes alades elavatele inimestele, kellel ei ole kaablile alternatiivi, et nad tunneksid, et nad siiski saavad õiglast hinda.

Kristi Talving vastas, et see puudutab TTJA hulgituruanalüüsi, millest lähtuvalt peab Telia võimaldama oma taristule juurdepääsu ka teistele sideettevõtetele selleks, et nad saaksid pakkuda oma teenust nendele 25% aadressidele.

Andre Visse lisas, et TTJA esindaja ettekandes toodi välja ELi riikide keskmise ostujõu võrdlus internetiühenduse keskmiste kuutasudega ning seal selgub, et Eestis on internetiühenduse hind õiglase ja ELi keskmisest madalam võrreldes keskmise ostujõuga.

Visse lisas, et sideettevõtete sisendkulud kasvavad pidevalt. Teliale tehakse iga-aastaselt põhjalikku kuluanalüüsi, mille baasilt tekib Telia hulgihind, mille pealt pakub Telia ka kõigile teistele konkurentidele enda lõpptarbijat internetihinda. Eestis on võimalik konkureerida ja sinna jääb veel 40% marginaali vahe otsa. Seega on kõik kuludel baseeruv.

Mario Kadastik küsis, kes vastutab kriisiolukordades jagatud taristu toimepidevuse ja varustuskindluse eest. Sidetaristu on kriitiline taristu. Ettevõtted peavad oma baastaristut ülal pidama, kaasa arvatud varustuskindluse kontekstis, mis on kulu ettevõtetele. Siin oleks võib-olla mõistlikum läheneda nii, et baastaristu peab olema kõigile riskasutatav. See kehtiks mitte ainult suurima turuosaga ettevõttele, vaid ka teistele turuosalistele.

Andre Visse lausus, et Telia tagab enda taristu toimepidevuse ja varustuskindluse ise. Telia vastab kõikidele seadusest tulenevatele nõuetele. Riskasutust on palju ehk ei ole nii, et Telia mastidel on ainult Telia seadmed, vaid seal on ka teiste omad. Riskasutamise korral on üldjuhul sõlmitud kokkulepped, et see, kes omab taristut, vastutab ka selle toimepidevuse

eest. Füüsilise võrgu või kaablivõrgu puhul tagab Telia kõigi tuumiksõlmede toimepidevuse. Kehtiva regulatsiooni kohaselt peab olema väljaspool asulapiirkondi varustuskindlus tagatud kuueks tunniks ja asulasiseselt kolmeks tunniks, kuna asulasiseselt on elektrikatkestusi vähem. 2019. aasta Kagu-Eesti tormi mõjutusel on Telia palju investeerinud just autonoomse energia tagamise võimekusse.

Tõnu Nirk lisas, et sõltuvalt sellest, kui oluline osa on konkreetne sidesõlm võrgu jaoks, siis vastavalt sellele peab olema tagatud selle toimepidevus. Üks pool on see, et kui elekter läheb ära, aga teine pool on see, et kui juhtub mõni muu rike näiteks ettevõtja enda toimepidevusega. Seal on täpsed reeglid paika pandud ning see on seotud lõpptarbijate arvuga.

3. Info ja muud küsimused

Jaak Aab sõnas, et komisjoni liikmetele on edastatud komisjoni otsuse kavand Riigikohtule arvamuse andmise kohta (põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-24-34). Komisjon arutab ja langetab otsuse arvamuse kohta järgmisel istungil.

(allkirjastatud digitaalselt)
Jaak Aab
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kiia Väli
protokollija